

Nr 2/2007

Robotmuseet 5-årsjubilerar !**Robotrekylen**

Infoblad till medlemmar i RHF,
 Robothistoriska Föreningen, Arboga

Underlag: Stig Jäderlund

Red: Lars Frennemo

Om infobladet:

"Robotrekylen" syftar på att rekyl i vid mening kan innebära "efterlämnade intryck". Här menar vi då intryck från hela processen, dvs allt från projektering och uppbyggnad av det svenska robotförsvaret fram till visning av de historiska samlingarna i Robotmuseet.

Syftet är att fortlöpande informera medlemmarna om den aktuella verksamheten i museet.

Vad har hänt sedan sist?

Förra numret av bladet behandlade tiden fram till museets pampiga invigning i april 2002. Under de gångna fem åren sedan dess har oerhört mycket hänt. Vi ägnar därför denna utgåva åt att minnas de viktigaste etapperna i utvecklingen till museets nuvarande situation. Utrymmet medger bara att vi skummar på ytan och tar upp bara de viktigaste händelserna under vart och ett av de fem åren.

Kort femårskrönika från åren 2002 tom 2007**2002, första året som "riktigt" museum**

Förberedelserna var gjorda vad gäller insamling och utplacering av föremål fram till invigningen våren 2002. Nu började vardagen med alla ambitioner att utveckla verksamheten till ett attraktivt besöksmål.

Redan 2001 hade den ideella Robothistoriska Föreningen formellt bildats. Denna hade redan lagt grunden för verksamhetens inriktning, och tagit beslut om bl a namnet Arboga Robotmuseum. En rivstart gjordes med uppsättning av en RB04E på mast som blickfång utanför entrén, tillsammans med en RB08 på lavett (från Muskö).

Första styrelsemötet efter invigningen hölls i maj på FMV. Detta kombinerades med en inventering dagen efter av det arkiv med underlag från FMV robotverksamhet, som Robot-sällskapet under åren samlat i ett utrymme på FMV vind. Denna resulterade i 32 flyttkartonger med dokument, bilder och filmer från den för oss intressanta robotutvecklingen. Detta lade grunden till det omfattande bibliotek, som nu omfattar mer än 2000 dokument. Fler dokument mm tillfördes även från Bofors och SAAB.

Allt detta ställde krav på "byråkrati", dvs registrering av föremål, dokument, medlemmar, filmer, bilder etc. En samling datorbaserade register byggdes därför upp redan nu, med tanke på den alltmer ökande mängden faktauppgifter.

Ny materiel tillfördes hela tiden genom vårt nätverk med inflytelserika personer inom företag och förvaltning. Som exempel kan nämnas skjutsimulatorn MOMSUL för RB05 från F7, en framkropp fpl 37AJSH som blickfång i museilokalen, robotjaktledarbord från Stril, RB52 och 53 samt demoutrustning för gyroteknik från Bofors.

Ekonomi var från början ett stort frågetecken, tills kassören Bengt Nilsson lyckades få stöd för ett EU-bidrag på 86000 kr till de första årens uppbyggnad av museet.

Redan vid etableringen knöts också ett antal korporativa medlemmar till föreningen, med syftet att som tunga intressenter kunna stå för erforderlig sponsring. Verksamheten i övrigt grundas ju så gott som helt på ideellt arbete.

Intensiva försök att få fram en RB65 eller 68 gjordes också av Bengt Nilsson, som också

påbörjade en historik över dessa anskaffningsprojekt.

Tyvärr drabbades vi av en stor sorg och saknad när en rutinoperation ledde till Bengts alltför tidiga bortgång. Utan hans kraftfulla engagemang skulle museets etablering inte blivit lika framgångsrik.

Ett studiebesök från polisen i Arboga gav oss goda råd beträffande riskerna med inbrott eller sabotage. Vi installerade därför inbrottslarm samt stålgaller för de många och stora fönstren. Planering startades också för uppsättning av staket runt uteplatsen.

Som krona på verket 2002 lyckades vi nå en överenskommelse med Tekniska Museet att få disponera Sveriges enda exemplar av den tyska V1. Denna kallades av tyskarna ”flygande bomb”, och togs fram i bortåt 10 000 exemplar för anfall mot London.. Den svenska benämningen ”robot” myntades först mot slutet av 1940-talet.

2003, också ett händelserikt år

Året inleddes med planering för ett för våra resurser stort jobb: En RB68 Bloodhound med lavett tas hem från F13 för placering på uteplatsen framför museet. Detta fordrade gjutning av ett säkert fundament med exakt belägna fästbultar. Arbetet tar tid, och först under 2004 är slutligen roboten på plats. Den tillför museet ett imponerande blickfång!

Ett annat storjobb genomfördes också, inflyttning av en framkropp till J35 Draken, anpassad till flygsimulering. Besökare har här möjlighet att testa olika flygfall under ledning av en erfaren flygledare, som utfärdar diplom efter genomförd utbildning.

Ett celebret besök av några verkliga veteraner inom den svenska robotutvecklingen förtjänar uppmärksamhet. Bengt Sylvan hade trots sina 86 år många intressanta upplysningar att ge om sitt arbete med att utveckla den första pneumatiska styrautomaten. Den lade grunden till framtagningen av t ex RB304. Han hade sällskap av en annan pionjär, Artur Bråsjö, som 84 år ung också hade mycket att berätta om sin utveckling av ”lufttorpeden” RB 310. Namnkunniga i detta sammanhang var också Yngve Axner, Gösta Hardebring, Sten Nordlund och Evert Karlsson, även dessa från Saab.

Artur Bråsjö och Bengt Sylvan

2004, ett år av expansion

Äntligen har förhandlingen med Arboga Kommun burit frukt, och vi har kunnat nå en överenskommelse om att få hyra det angränsande utrymmet på 260 kvm.

Detta kommer väl till pass för att härbärgera flera nytillkomna objekt, t ex en UTB JA37 från F16, flera motorer från den tidigare motorverkstaden, och inte minst alla de dokument mm vi fått från FMV.

Motor RM 8

I syfte att skaffa mer ”lokalfärgad” information om vår ”flygande bomb”, ordnades en resa till Peenemünde på tyska nordkusten, där utvecklingsarbetet på V1 genomfördes under ledning av bl a Verner von Braun. Detta arbete lade i princip grunden till all kommande utveckling av robotvapen.

Inregistreringen i databas av dokumenten har nu kommit igång på allvar. Detta har möjliggjorts genom att vi med kommunens bistånd för 6 mån framåt fått en erfaren hjälp, Gun Jacobsson.

Av en slump löstes vårt bryderi med filmhanteringen. Vi saknade resurser för att göra något vettigt av alla dessa filmer, när staten etablerade Svenska Filminstitutet i Grängesberg för bevarande av äldre arbetslivsrelaterade filmer. Vi skeppade fem välfyllda flyttkartonger med filmer av olika format för lagring hos dem, och vad får vi: Jo, alltsammans överfört till DVD för bara en symbolisk summa! Visserligen med en leveranstid utsträckt över flera år, men ändå snabbare än vad vi själva skulle måktat med.

Detta år fick vi verklig draghjälp av Riksantikvarieämbetet, som hade statens uppdrag att stödja bevarandet av svensk arbetslivskultur. Vår ansökan ledde till hela 60 000 kr i bidrag. Dessa medel disponerades till investeringar i bl a teknisk utrustning för storbildsprojektion och inskanning och lagring av bilder.

När summeringen av årets besökare blev klar, fick vi bekräftelse på att vi blivit kända: Sammanlagt över 1750 besökare hade hittat till oss under året!

2005, året då vi kan anse oss etablerade

För att få största möjliga nytta av de nya lokalytorna planerade vi en anpassning för våra behov. Vi byggde upp en befintlig halvvägg ända till taket för att skapa ett utrymme för föredrag och filmvisning. Denna vägg kunde året efter målas vit och nyttjas för storbildsprojektion.

Motorutställningen med CVA utveckling i bilder

Det största rummet fick härbärgera de flygmotorer, vars underhåll nu speglar en stor del av Arbogas industrihistoria. Väggarna i rummet har sedan klätts med fotomontage, som åskådliggör CVA utvecklingshistoria, från en bergknalle till moderna verkstadslokaler.

Ett av de mindre rummen fick bli strilrum, med våra manöverbord för ledning av jakt- och robotluftvärn. En flygföretagstablå räddades från en strilcentral och sattes upp på väggen.

Strilrummet

Under året har museet skaffat egen internetdomän. Detta innebär att vår hemsida har fått en enklare adress, www.robotmuseum.se

När uteplatsen blir klar med både RB68, RB08 och RB04, är det hög tid att sätta upp stängsel runt om. Yngve Löthman, som med perfekt resultat fixat fundamentet till RB68, åtog sig att hålla i även detta. Under året hann han sätta upp stolpar och fixa "fasadbelysning".

Vi börjar alltmer märka att vi blivit kända som ett etablerat museum. Allt fler gruppbesök bokas, och medlemsantalet i föreningen når 150-nivån. Vi deltar också i ett antal mässor, t ex bomässan i Arboga:

Stig och Arne i demonstrationstagen

2006, utvecklingen fortsätter

Efter flera år av diskussioner om avhemligande av hela robotsystemet RB68, har vi nu äntligen fått bekräftelse på detta. Det öppnar för start av insamling av dokumentation mm, samt inregistrering i dokumentregistret.

Ytterligare ett utvecklingsprojekt påbörjas: Installation av ett lokalt nätverk för distribution av information till planerade bildskärmar vid strategiska visningsplatser runt om i lokalerna. En halv kilometer kabel sätts upp från en centralt utplacerad server (som ett företag vuxit ur) till drygt dussinet uttagspunkter.

Trots att takhöjden i våra lokaler medgett upphängning av åtskilliga stora objekt, ser vi hela tiden nya anlända. När vi närmar oss gränsen då väggarna riskerar att sprängas, börjar vi diskutera framtiden. Detta ger upphov till "Vision 2020", ett försök till att i kristallkulan urskilja våra möjliga utvecklingsalternativ.

Visionen mynnar i frågan: Sverige har ett armémuseum, ett flygmuseum och ett marinmuseum för att spegla försvarets verksamhet. Men var finns resten, dvs infrastrukturen i form av STRIL, radio- och datakommunikation, radarövervakning, robotförsvar, underhålls- och stödfunktioner, etc? Ett möjligt svar kan vara: De överblivna lokalerna inom området för f d CVA.

En utredning "Försvaret i Förvar" närmade sig detta problem, trodde vi. Men den omfattade i stort sett bara besparingsproblemet, dvs hur man minskar antalet småmuseer, typ förbandsmuseum, efter nedläggning av den militära verksamheten. Beslut i den frågan har ännu inte tagits.

Under 1930-talet utvecklades i USA en flygsimulator för utbildning av flygförare i instrumentflygning, med namnet Link Trainer. Den tillfördes senare till några av våra förband. En av dessa finns nu hos oss genom HiQ försorg, och kommer att kunna testas av våra besökare, så fort pågående underhåll är slutfört.

Efter en viss stiltje i inregistreringen av dokument till biblioteket, tar det ny fart med att vi fått disponera Kerstin Holm under en period. Resultatet har blivit dels att antalet registrerade dokument närmar sig 2000, dels att vi har kunnat flytta biblioteket ur den "skrubben" det tidigare huserat i, till ett kompakthyllsystem på över 100 hyllmeter.

2007, femårsjubileum!

Vi är själva både förvånade och stolta över vad vi åstadkommit på fem år genom idogt ideellt arbete. Naturligtvis är vi oroade över medelåldern i gänget av entusiaster, men hoppas på att yngre förmågor successivt kan ansluta.

Besöksantalet har under dessa år pendlat mellan 1400 och 1800, vilket måste anses vara ett bevis på att vi dels blivit kända, dels är värda återbesök med sällskap av släktingar och vänner.

Jubileet firades med en välbesökt familjedag i maj, med ett antal begivenheter, bl a en raritet: Arbogasonen Carl Rickard Nyberg byggde vid förra sekelskiftet en ångmaskin, avsedd att driva ett egenhändert tillverkat flygplan. Denna ångmaskin finns nu på museet.

Nybergs unika ångmaskin för drift av dubbla propellrar

Närmast på gång är en uppgradering av vår fpl 35-simulator. Den har blivit oerhört efterfrågad, och med en visning på storbild i stället för dataskärm av pilotens synfält lär den inte minska.

Som avrundning på denna femårskrönika kan det vara av intresse med några ord om ekonomin. Med en hyra på bortåt 200 kkr och med alla löpande kostnader i övrigt förslår medlemsavgifter och intäkter från guidade besök inte långt.

Här kommer lyckligtvis våra sponsorer in, både med stora och små bidrag. De stora kommer från dels kommunen med hyresbidrag på 100 kkr, dels från våra korporativa medlemmar med sammanlagt 65 kkr. Med bidrag från mindre sponsorer och från andra givare har vi hittills lyckats gå runt. Men marginalen är liten, så vi lever nog ganska farligt nära gränsen.

Medlemsinformation

Medlemsantalet är nu uppe i ca 160, och vi hoppas på en fortsatt ökning. När alla besökare sprider information om våra samlingar, bör fler vara villiga att betala 100 kr/år och därmed stödja museet ekonomiskt. Sprid gärna detta budskap till både "robotbekanta" och andra!

Med ekonomin i åtanke tänker vi alltmer övergå till utsändning av Robotrekylan via mail. De som har epostadress eller har ändrat denna ber vi därför meddela oss, antingen vid betalning av medlemsavgiften, eller separat med ett mail till museet: **info@robotmuseum.se**

Faktaruta:

Adress: Glasbruksgatan 1
732 31 Arboga
Tel: 0589-104 99 (museet)
E-post: info@robotmuseum.se
Hemsida: <http://www.robotmuseum.se>
Bankgiro: 5509-3090

Kontakter:

Stig Jäderlund (guidning)
tel 0589-122 05, mobil 073-624 03 03
E-post: s.jaderlund@spray.se

Yngve Löthman (sekreterare)
tel 0581-62 00 87
E-post: yngve.lothman@telia.com

Kjell-Åke Lindahl (guidning)
tel 0589-152 20

Arne Tell (guidning)
tel 0589-130 05

Antero Timofejeff (guidning)
tel 0589-411 41, mobil 070-572 73 53
E-post: timtim4647@yahoo.com

Kerstin Timofejeff (kassör)
tel 0589-411 41, mobil 070-307 70 40
E-post: kertim@hotmail.com

Lars Frennemo (red)
tel 0589-131 53
E-post: lars.frennemo@swipnet.se